

יעקב אילוז הי"ד תלמיד ישיבת כרם ביבנה

דחוס

מאמר זה הגיע למערכת לפני כשנה ופרסומו התעכב מסיבות שהזמן גרמן. עתה זכה וראה אור בחוברת אשר אמורה להיות מצבת-עד למלחמת יום הכפורים. ישמש המאמר זכרון נצח לכותבו אשר עלה בסערת קרב השמימה.

במאמר זה כמו במאמרים ושירים אחרים של יעקב אילוז הי"ד ניכרים כשרונותיו הספרותיים הנעלים. בנפלו, נלקח מאתנו משורר צעיר יפה נפש ונעים הליכות — יהי זכרו ברוך!

יש אומרים שחללי המלחמה חשו בטרם עת את מותם וגתנו לדבר ביטוי בצורות שונות רמז לדבר נמצא במכתבו של שמואל פאר-לי הי"ד המתפרסם בחוברת, אפשר שרחשי לבו של יעקב ז"ל הביעו את קיצו בפסיקה שכתב: "הכל אפור... הנשמה עומדת לפרוץ מתוך הגוף, דרך הגוף, תלויה היא בו כחוט השערה, תלויה היא בו ומאידך נמשכת היא אל מקורה ברגעים כגון אלו: כשאי אפשר להגיב..."

למאמר צירפנו את מכתב ההסבר של הכותב שהיה מופנה אל המערכת, כדי לתת למאמר משמעות קונקרטית יותר.

הכל מסביב אטום. אין פתח. אין חושך, אך אין גם נוגה אור. אפור כזה... הגוף הוקרח פתאם, נצב. את הראש עוד חושבים שאפשר יהיה להניע איך-שהוא, אך... הוא אינו מגיב... נתפס...

הכל אפור... הנשמה עומדת לפרוץ מתוך הגוף, דרך הגוף! תלויה היא בו כחוט השערה. תלויה היא בו, ומאידך — נמשכת היא אל מקורה ברגעים כגון אלו: כשאי אפשר להגיב...

הכל נראה מובלט בזמנים אלו, כל האמת המצויה והפשוטה. בהבל חיינו, הננו שוטפים יחד את מצבינו הירוד. הנחל זורם ואנו מגסים למשוך אותו ביתר חוזקה, סוחבים אותו בידיים... עתה — הכל מובלט. והוא — אותו הכל — מכריחך לראותו כמות שהוא: כן, כולם אטומים ודחוסים. אין הגדול משכמו ומעלה... (למה אין...?)

ואתה החי — טוב, המרגיש טוב, בין דפי הגמרא, בין עצוב ההשקפה. והכאב, את אחיד התינוקות — גם אתה. נאטם בזמנים אלו, אין בפיך מלים! התינוקות שואלים ואף להשיב אינך יכול, הראש נתפס לך פתאום...

אתה מקנא בדור שעבר, שם לא היה הכל דחוס. בכלל, הרבה לא היה, אך בתוך מה שהיה, היו כמה שבלטו, היו כמה שגבהו משכם העם והם שמרו על החומר ממרום מגדלם, ואף שפעמים פלטו אש ממגדל למשנהו, הם נשארו מגדלים, ומגדלים שהלכו וחזקו!

למה לנו אין מגדלים, או יותר נכון אין בנאים...?! הלא העולם קיים בשל ל"ו צדיקים, ומדוע לא יתגלה אחד, יקום, יבנה מגדל, ישב בתוכו ויאיר את הערפל האפרורי הזה שבתוך החומה, יאיר אל תוך אותו מעגל דחוס, אל אותה חומה בצורה, אך לא צמודה...?!

כולם גבוכים. גם התינוקות וגם אלה שמחזיקים עדיין את משענתו של הסבא הזקן, של סבא-ישראל. פעמים היו התינוקות כועסים ומכעיסים, מעצבנים... ופעמים הם עשו זאת לתיאבון ולהכעיס, הפעם אף הם גבוכים. הם, באמת, לא מעצבנים. עכשו, כולם יחד גבוכים... כל עם ישראל...!

אין אפילו מי ש... — הפה הרי נאטם —... מי שישפוך איזה מים קרים מאוד... שישפוך, אולי אפשר יהיה כבר, להזין, לפחות, את הראש שנתפס... אחד פעם כתב, פעם באחד מאסונינו, שהיהודים האלה הם תמיד הולכים הולכים... לפעמים הם עוצרים: מסתכלים "במעריב", "בידיעות"; מסתכלים אחד בשני, מסתכלים בעיניים... ואחר כך ממשיכים ללכת, הולכים הולכים... אבל עכשו, זה כבר דחוס ואי אפשר ללכת! באמת, זה מאוד דחוס... ולא עוד אלא שיש עוד אחדים כאלה שדוחסים ודוחסים בכוח לתוך הגוף שלנו, אף שכבר אין מקום. מספיק... אין מקום... באמת!!

אני חושב שההבדל בין אז להיות הוא, שלפני כן היינו דחוסים ולמרות זאת המשכנו ללכת, כיון ויכולנו עוד לקבל אם היו נצרכים, חלילה. לכן היינו, לפעמים, עוצרים, מסתכלים בעיניים, מסתכלים "במעריב" ואחר כך ממשיכים ללכת... הולכים... אבל הפעם, עכשו, מסתכלים אנו בעיניים (ואולי גם זה אי-אפשר...) אבל להמשיך ללכת, זה כבר לא הולך... כבר אי אפשר לצעוד בצעד הבוץ הבוצי הזה. כבר אי אפשר... לכן נשארו תקועים, והראש עדיין תפוס... לא זו...

הפעם כולם אומרים: הכי טוב לשתוק... 'תענית דבור'... לא לדבר...! נכון, דחוס מדי. אולי אם נשתוק הרבה... זה קצת ירד למטה ויהיה אפשר להמשיך ללכת. אבל באמת עכשו הכי טוב — לשתוק. לשתוק... לשתוק...

אור לכ"ח כסלו תשל"ג, גר רביעי של חנוכה בית מס' 18, חצות.

לכבוד מערכת "מורשה", שלום אחוה ואורה!

בפעם השניה, אני מעביר לכם בזה מעט מ"הרהורי" מתוך מערבול וערפול חיינו המופלאים-תמוהים...

בקשר לנושא החומר עצמו ברצוני להעיר מספר דברים.

ראשית, הדברים הם אמנם הרהורים אישיים שלי שהועלו על הכתב מתוך "סערה נפשית" (אם נקרא לזה כך) עקב מאורעות הזמנים האחרונים במדינה.

מתוך בדיקה התברר שכיונתי לא מעט לרגשותיהם של אחרים החיים ב"סגנון שלי" ומסתכלים בעיניים פקוחות על המציאות, היא כשלעצמה.

למעשה, הרקע הסמוך ביותר לכתיבת המאמר היא "פרשת הממזרים" אך ברצוני להדגיש במיוחד — ואני מבקש לתת את הלב להדגש זה — שאינני מתייחס כלל באופן פרטי לבעיה זו, שום התייחסות לבעיה, והסערה שקמה, מהייחסות ההלכתית. וכו'. בעיה זו היתה לי רק כנקודה ממנה השקפתי באופן הרבה יותר רחב על מצב דורנו וכן למצב העובדות — העובדות היבשות — שנוצרו עקב פרשה זו שאצלי התמלאו בהרגשים נפשיים, שוב זה לא יחס באופן השקפתי לפרשה אלא יחס לעובדות שנוצרו, כשלגד עיני עם ישראל בכללו!!

אני מקוה שתבינו אותי נכון.

כוונתי ומטרתי בשולחי לכם — ודוקא לכם — מאמר זה — לעורר את הלבבות ולהעמידם על מצבנו כיום ביחוד בתוך החברה אליה גם מיועדת החוברת שלכם (שאני כבחור ב"כרם ביבנה" מרגיש שייכות לאותה חברה).

אזכיר, שוב, שהדבר נבדק אצל כמה בחורים והתברר שאכן כיונתי "וברוך שכיונתי...". אם החומר אמנם יאושר אקוה שלא אטעה "ולא ישמחו בי חברי...". וכונתי תוגשם.

בברכות התורה יעקב אילוז